

**Îndrumări privind respectarea cerințelor de etică și scriere
academică în contextul elaborării lucrărilor științifice
-Pentru uzul studenților Facultății de Drept, Universitatea Titu
Maiorescu-**

**Aceste îndrumări constituie reguli de conduită generală în elaborarea lucrărilor științifice, fiind deopotrivă aplicabile redactării referatelor, lucrărilor de licență, de master.*

I. Delimitări conceptuale: lucrarea de cercetare științifică-obiect al analizei

Lucrarea de cercetare științifică va purta nume diferite în funcție de nivelul de cercetare pe care îl reflectă. Astfel:

-dacă aceasta este rezultatul cercetării semestriale a unei problematice științifice aferente unei anumite discipline de studiu (drepturile omului, drept internațional public, etc.) atunci lucrarea de cercetare se va numi referat;

-în cazul în care lucrarea de cercetare este elaborată cu ocazia finalizării studiilor de licență, masterat, aceasta va purta denumiri corespunzătoare respectiv: lucrare de licență, teză de disertație;

-dacă lucrarea de cercetare contituie o analiză științifică asupra unei chestiuni juridice oglindită în integralitate din perspectivă personală, atunci aceasta se va numi eseu sau studiu.

**Notă: indiferent de forma conceptualizării pe care alegem să o atribuim unei lucrări de cercetare științifică, trebuie să reținem că inserarea unei viziuni personale asupra subiectului studiat este esențială pentru realizarea lucrării.*

Dar pentru a înțelege *ce înseamnă o lucrare de cercetare științifică* nu este suficientă identificarea conceptelor potrivite întrucât acest demers ar echivala unei *forme fără fond*.

Așadar, pentru a da fond demersului de identificare a *caracteristicilor care particularizează o lucrare de cercetare științifică*, ne vom raporta la aspectele prezentate în literatura de specialitate de Humberto Eco¹:

- ✓ Lucrarea de cercetare științifică avertizează asupra unui *subiect recognoscibil și definit*
- ✓ În mod ideal, *lucrarea de cercetare științifică trebuie să afirme despre acest subiect lucruri care nu au mai fost spuse ori chiar să revadă într-o optică diferită ceea ce s-a spus*
- ✓ Lucrarea de cercetare științifică *trebuie să fie folositoare și celorlalți*, nu să satisfacă exclusiv dorințele intelectuale ale autorului
- ✓ Cercetarea trebuie *să furnizeze elementele care să contribuie la verificarea sau demonstrarea caracterului fals al ipotezelor pe care le prezintă*

II. Etica și integritatea academică : premise ale unui spațiu universitar al spiritualității morale

Înainte de a proceda la scrierea unei lucrări de cercetare științifică studentul-autor trebuie să internalizeze valorile integrității și eticii pentru a le putea reflecta ulterior în produsul final al scrierii sale. Această etapă preliminară fundamentală în scrierea unei lucrări de cercetare științifică **marchează vocația formativă a universității**. Ca spațiul spiritual al dezvoltării abilităților intelectuale ale individului, universitatea nu poate fi orientată exclusiv către îndeplinirea unei **funcții informative (de transmitere a unor informații științifice particulare)**. Misiunea universității constă în **asigurarea integrării** informațiilor furnizate în conștiința studentului. Deci, integrarea rigorilor eticii și integrității academice în lucrările de cercetare științifică **ar trebui să constituie un dat al personalității fiecărui student**.

În lumina celor de mai sus, să reținem că:

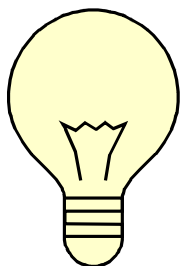
¹ Potrivit lui Humberto Eco, *Cum se face o teză de licență*, Editura Polirom, Iași, 2006, pp. 52-57.

-etica și integritatea academică sunt premise esențiale ale universităților morale (în literatura de specialitate, termenul s-a impus pentru a identifica spațiile de învățământ superior în care se cultivă un climat al respectului pentru valori și virtuți umane, participanții la procesul de învățământ fiind încurajați să adere la acestea și să le internalizeze)

-etica și integritatea academică sunt cerințe preluate și integrate în lucrările de cercetare științifică ale discipolilor universităților morale.²

III. Etică și integritate academică : distincții necesare

Deși sunt două cerințe a căror îndeplinire este solicitată cumulativ în redactarea unei lucrări de cercetare științifică, **etica și integritatea academică nu se confundă**. În aceste condiții, se impune o delimitare conceptuală fermă.

ETICA =

reflecția filosofică asupra
regulilor care reglementează
modurile de a trăi împreună,
obiceiurile indivizilor, grupurilor
sau omenirii în ansamblu.

**OBS: Etica nu se confundă cu
morală.*

*Morală=obiceiurile, faptele
speciale și lucrurile care nu sunt
unanim acceptate în comunitățile
umane ci sunt recunoscute ca
fundament al existenței și nu
trebuie să fie puse la îndoială în
mod rațional.*

² Referitor la semnificația "universităților morale" și la modul de corelare a acestora cu cerințele eticii și integrității scrierii academice, a se vedea pe larg, Emanuel Socaciu, Constantin Vică, Emilian Mihailov, Toni Gibeau, Valentin Mureșan, Mihaela Constantinescu, *Etică și integritate academică*, Editura Universității din București, București, 2018, pp. 43-60.

INTEGRITATEA ACADEMICĂ=

ansamblul de reguli, comportamente, conduite, valori care caracterizează personalitatea celui care aparține universității morale.

Tabelul 1: Distincție conceptuală: etică-morală-integritate academică (informațiile expuse în tabel sunt conforme cu Livia Durac, Suport de curs la disciplina Etică și integritate academică, 2021 – 2022, accesibil la adresa: <http://www.upa.ro/wp-content/uploads/2022/03/Etica-si-integritate-academica.pdf>.

IV. Norme și standarde care dau conținut eticii și integrității academice

Respectarea standardelor privitoare la etica și integritatea academică este premisa esențială pentru asigurarea **originalității lucrării de cercetare științifică**.

Originalitatea este, în primul rând, expresia viziunii personale pe care autorul o promovează vis-a-vis de subiectul abordat. Această viziune personală nu presupune că autorul poate exprima orice idee în relație cu subiectul supus analizei urmând ca această idee să fie validată pentru simplu fapt că îi aparține. Viziunea personală semnifică aceea că autorul are capacitatea de a crea, pornind de la informații științifice validate obiectiv, o abordare inovativă care aduce cu sine rezultate nepreconizate și necirculate până la acel moment.

*Lipsa originalității conduce la prezumția încălcării normelor etice și de integritate academică prin comiterea **plagiatului**.*

Reforma cadrului normativ în domeniul învățământului universitar realizată prin Legea nr. 199/2023 cu modificările și completările ulterioare aduce cu sine clarificări legate de plagiat pe cel puțin 2 coordonate: (1) definirea plagiatului; (2) regimul juridic al plagiatului.

Prevederi cuprinse în Legea nr. 199/2023 privind prevenirea și combaterea plagiatului	
Definiția plagiatului/autoplagiatului	Potrivit articolului 169 litera ”d”: <i>plagiatul este prezentarea drept creație sau contribuție științifică pretins personală într-o operă scrisă, inclusiv în format electronic, a unor texte, idei, demonstrații, date, teorii, rezultate sau metode științifice preluate din opera scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;</i>

	Potrivit articolului 169, litera "e": <i>autoplagiatul este republicarea unor părți substanțiale din propriile publicații anterioare, inclusiv traduceri, fără a indica în mod corespunzător sau a cita originalul.</i>
Calificarea juridică a actelor de plagiat	Potrivit articolului 168, alineatul 1, litera "h": <i>Abaterile de la normele de etică și deontologie în activitatea didactică și de cercetare universitară includ: plagiatul.</i>

↓ ***Mutatis mutandis*, Legea nr. 183/2024 privind statutul personalului de cercetare, dezvoltare și inovare, articolul 49, literele "d" și "e" reiterează definițiile plagiatului, autoplagiaturii dar și calificarea juridică a acestora drept abateri (în măsura în care nu constituie infracțiuni) de la normele de bună conduită în activitatea de cercetare, dezvoltare, inovare.**

Legea nr. 199/2023, instituie un regim sancționator care se adresează studenților, studenților-doctoranzi, cercetătorilor postdoctoranzi sau altor categorii de cursanți pentru abaterile de la normele de conduită etică și integră aplicabile în activitatea de cercetare universitară.

Sanționarea plagiatului/autoplagiaturii conform Legii nr. 199/2023
Articolul 174 (1) În baza hotărârilor comisiilor de etică universitare, instituțiile de învățământ superior aplică sancțiuni studenților, studenților-doctoranzi, cercetătorilor postdoctoranzi sau altor categorii de cursanți. (2) Sancțiunile sunt puse în aplicare prin decizia rectorului. (3) Tipurile de sancțiuni prevăzute pentru încălcarea normelor de etică și deontologie universitară sunt: a) avertismentul scris; b) anularea rezultatelor evaluărilor; c) exmatricularea; d) alte sancțiuni prevăzute de Codul de etică și deontologie universitară al instituției de învățământ superior.

↓ Dispozițiile legale privitoare la onestitatea și integritatea academică au fost transpuse în ***Codul de etică și deontologie profesională universitară a Universității Titu Maiorescu, București, 2023***, fiind reprezentative următoarele:

- ✓ **Articolul 20:** *Studentii și studenții-doctoranzi au obligația să respecte dreptul de autor al publicațiilor utilizate în realizarea referatelor, a comunicărilor științifice, a lucrărilor de licență/disertație sau a tezei de doctorat prin citarea corectă și indicarea exactă a surselor de documentare.*
- ✓ **Articolul 21 :** **În Universitatea Titu Maiorescu, sunt interzise următoarele fapte care constituie abateri grave de la buna conduită în cercetare științifică:**
 - ascunderea sau înlăturarea rezultatelor nedorite
 - confectionarea de rezultate sau înlocuirea rezultatelor cu date fictive
 - interpretarea deliberat distorsionată a rezultatelor unor lucrări și deformarea concluziilor
 - prezentarea deliberat deformată a rezultatelor științifice ale altor cercetători
 - plagiarea
 - neatribuirea corectă a paternității unei lucrări
 - includerea unor date false în documentațiile elaborate pentru a participa la competiții/granturi/contracte
 - deturnarea fondurilor alocate cercetării științifice
 - lipsa de informare a echipei de cercetare înainte de începerea activității
 - publicarea sau finanțarea repetată a acelorași rezultate ca elemen de noutate științifică.

V. Exemple concrete (pozitive/negative) de implementare a normelor de etică și scriere academică

Tipuri de plagiat după modalitatea de săvârșire

- ☐ „*Plagiatul comis prin falsa parafrizare – autorul modifică unele cuvinte, înlocuindu-le cu sinonime, dar, în rest, o copiază integral*”;
- ☐ „*Plagiatul comis prin nerespectarea obligației de a cita – autorul folosește ideile sau formulările altcuiva fără a preciza cui aparțin*”;
- ☐ „*Plagiatul comis prin respectarea parțială a obligației de a cita – autorul citează sursele consultate, dar nu pentru toate ideile pe care le preia; pe unele doar le parafrazează, fără a mai menționa cui aparțin*”;
- ☐ „*Plagiatul comis prin citarea inexactă – autorul furnizează informații incorecte sau incomplete cu privire la sursa consultată (de exemplu, nu include referința imediat după ideea pe care a preluat-o)*”;

- „*Plagiatul comis prin neutilizarea ghilimelelor* – autorul citează corect o sursă, dar nu pune între ghilimele textul care a fost copiat integral, lăsând impresia că modul de prezentare al ideilor îi aparține”;
- „*Plagiatul comis prin neîndeplinirea condiției de originalitate* – autorul copiază toate ideile și paragrafele din lucrare și, deși le citează corect, nu are nicio contribuție originală”;
- „*Autoplagiatul* – publicarea aceluiași material, parțial sau integral, în publicații diferite”;
- „*Plagiatul integral* – preluarea totală a unui material realizat de alt autor”.

Conform Robert Coravu, Ce este plagiatul și cum poate fi prevenit (dacă se dorește), Revista Biblioteca, vol.24, nr. 2, 2013, p.39-43 apud Nicolae Voiculescu, Scriere academică- Suport de curs, nepublicat, p. 12.

Mijloace de evitare a plagiatului

- a efectua cercetări empirice (de teren, concrete) pe teme care nu au mai fost abordate;
- a da o interpretare nouă unor idei vechi;
- a aduce noi dovezi pentru problematicile deja cunoscute;
- a elabora sinteze noi;
- a utiliza cunoștințele acumulate în studierea realităților socioculturale din alte țări;
- a experimenta metode și tehnici de cercetare în contexte socioculturale diferite;
- a realiza cercetări interdisciplinare;
- a privi dintr-o perspectivă teoretică diferită realitățile socioculturale;
- a prezenta cunoștințe teoretice într-o manieră inovatoare.

Conform Estelle M. Phillips și Derek S. Pugh, Chris Hart citați în Ghid pentru scriere academică a Academiei Naționale de Informații Mihai Viteazul, p. 3.

MATRICEA PLAGIAT-ORIGINAL: interzis-permis în cercetarea științifică	
INTERZIS	PERMIS
Reproducerea exactă ”mot-a-mot” a exprimării autorului original <u>fără</u> citarea sursei	Reproducerea exactă ”mot-a-mot” a exprimării autorului original <u>cu</u> citarea sursei
Rezumarea/reformularea ideilor autorului original <u>fără</u> citarea sursei	Rezumarea/reformularea ideilor autorului original <u>cu</u> citarea sursei
Traducerea în limba maternă a unui text original scris într-o limbă străină <u>fără</u> citarea sursei	Traducerea în limba maternă a unui text original scris într-o limbă străină <u>cu</u> citarea sursei
Rezumarea/reformularea/reproducerea exactă în limba maternă a textului original scris într-o limbă străină <u>fără</u> citarea sursei	Rezumarea/reformularea/reproducerea exactă în limba maternă a textului original scris într-o limbă străină <u>cu</u> citarea sursei

Conform: SZÁSZ Alpár Zoltán, Plagiatul: forme și tehnici de evitare, pp. 1-8, text accesibil la :

<https://www.apubb.ro/application/files/4415/1058/6283/ReguliPlagiat.pdf>.

VI. Două premise minimale fundamentale pentru respectarea normelor de etică și scriere academică: citarea cu note de subsol și inserarea bibliografiei/ a referințelor la finalul lucrării

Reguli privind citarea prin utilizarea notelor de subsol

Orice informație, idee, teorie care nu reprezintă produs cogniției autorului lucrării de licență/disertație trebuie să fie individualizată în conținutul acesteia prin *citarea cu notă de subsol*.

Aceasta se inserează, din punct de vedere tehnic prin comanda REFERENCES - INSERT-FOOTNOTE.

După inserarea notei, în subsolul paginii se menționează, în ordine, următoarele informații despre lucrarea citată : autorul, titlul operei, editura, localitatea, anul apariției, pagina sau paginile citate.

*în cazul în care *cităm pasaje fără modificări* indicăm, în textul lucrării, preluarea prin ghilimele și prin inserarea notei de subsol la finalul pasajului preluat; alternativ sistemului de citare cu ghilimele se poate aplica și sistemul de citare cu margini sau indentat – caz în care textul citat se distanțează față de textul principal (0.5 cm față de textul principal) și se lasă un rând liber între textul principal și citat (înainte și după citat);

*în cazul în care *cităm idei pe care le reformulăm în mod substanțial* nu utilizăm ghilimele însă vom insera nota de subsol la finele ideilor preluate și reformulate;

*în cazul în care *parafrazăm* un alt autor (*reformulăm ideile din referințele bibliografice cu propriile cuvinte*) vom insera nota de subsol la finele parafrazării;

*în cazul în care *cităm surse de pe internet*, nota de subsol va cuprinde : autorul, titlul lucrării, ediția, data documentului, data ultimei revizuirii sau modificări, protocolul de internet (de exemplu, „http” sau „ftp”) și adresa URL completă sau numele bazei de date (data vizitării paginii); (***conform Nicolae Voiculescu, Scriere academică – Suport de curs, nepublicat pp. 15-16***).

*în cazul în care *cităm acte normative interne*, nota de subsol va cuprinde : denumirea completă a actului normativ, numărul și data adoptării, numărul Monitorului Oficial în care este publicată, data publicării. Observație : înainte de a insera în textul lucrării dispoziții din actele normative interne verificați dacă dispuneți de forma *actualizată* a respectivelor acte.

*în cazul în care cităm *instrumente juridice internaționale*, nota de subsol va cuprinde : denumirea completă a instrumentului juridic internațional, data și locul adoptării, data intrării în vigoare, ratificarea instrumentului juridic de către România (dacă este cazul).

*în cazul în care cităm *jurisprudență internațională*, nota de subsol va reflecta: instanța care a pronunțat hotărârea, data pronunțării hotărârii/rămânerei definitive a hotărârii, numărul de identificare al cererii/cauzei, codul ECLI pentru hotărârile CJUE.

!OBS: ECLI =identificator european de jurisprudență CJUE

Componenta codului ECLI: conform informațiilor prezentate pe site-ul https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/ro/ (accesat la data de 21 ianuarie 2025, ora 20:30 p.m.), codul ECLI cuprinde : prefixul „ECLI”+ patru elemente obligatorii:

- codul care corespunde statului membru căruia îi aparține instanța respectivă sau Uniunii Europene, în ceea ce privește instanțele acesteia;
- abrevierea care corespunde instanței care a pronunțat decizia;
- anul deciziei;
- un număr de ordine format din maximum 25 de caractere alfanumerice, prezentat potrivit unui format stabilit de fiecare stat membru sau de instanța supranațională respectivă. Numărul de ordine nu poate cuprinde niciun semn de punctuație în afară de punct („.”) și două puncte („.”), acesta din urmă separând părțile unui ECLI.

DE EXEMPLU:

Codul ECLI al cauzei *Egon Schempp împotriva Finanzamt München* (C 403/03) este **ECLI: EU:C:2005:446** și se compune din următoarele elemente:

- ☐ „EU” arată că este vorba despre o decizie pronunțată de o instanță a Uniunii (dacă decizia ar fi a unei instanțe naționale, în locul acestei indicații ar figura codul care corespunde statului membru căruia îi aparține aceasta);
- ☐ „C” arată că această decizie a fost pronunțată de Curte (dacă decizia ar fi pronunțată de Tribunal sau ar fi fost pronunțată de Tribunalul Funcției Publice, mențiunile ar fi fost „T”, respectiv „F”;
- ☐ „2005” arată că decizia a fost pronunțată în cursul anului 2005;
- ☐ „446” arată că este vorba despre al 446-lea ECLI atribuit în anul respectiv.

Conform informațiilor prezentate pe site-ul:

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/ro/ (accesat la data de 21 ianuarie 2025, ora 20:30 p.m.)

Exemplificări :

-citarea cu notă de subsol în cazul preluării unui pasaj fără modificări: ”Carta ONU constituie instrumentul juridic care internaționalizează problema drepturilor omului, responsabilizând statele membre ale comunității internaționale în sensul cooperării pentru asigurarea respectării și promovării drepturilor omului ”.³

- citarea cu notă de subsol în cazul reformulării ideilor exprimate de un alt autor : Consolidarea respectării și promovării drepturilor omului este realizată la nivel internațional prin adoptarea, de către statele membre ale comunității internaționale, a Cartei ONU.⁴

-citarea cu notă de subsol în cazul parafrazării unui alt autor : După cum afirma prof.univ.dr. Nicolae Voiculescu, Carta ONU internaționalizează problema drepturilor omului.⁵

-citarea cu notă de subsol în cazul surselor de pe internet ⁶

³ Nicolae Voiculescu, *Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs, Ediția a 2-a revizuită*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 2.

⁴ Nicolae Voiculescu, *Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs, Ediția a 2-a revizuită*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 2.

⁵ Nicolae Voiculescu, *Protecția internațională a drepturilor omului. Note de curs, Ediția a 2-a revizuită*, Editura Hamangiu, București, 2017, p. 2.

-citarea cu notă de subsol în cazul actelor normative interne⁷

-citarea cu notă de subsol în cazul instrumentelor juridice internaționale⁸

-citarea cu notă de subsol în cazul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) sau a jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)

***jurisprudența CtEDO:**

În cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*⁹ Curtea Europeană a Drepturilor Omului a analizat problematica juridică referitoare la respectarea dreptului de proprietate.

***jurisprudența CJUE:**

În cauza *Schempp împotriva Finanzamt München*¹⁰ Curtea de Justiție a Uniunii Europene a analizat trimiterea preliminară care avea ca obiect dreptul la cetățenie europeană în contextul aplicării politicii fiscalității.

Situații particulare în citarea cu notă de subsol

*** Aceste situații se referă la citarea, de mai multe ori, a aceleiași lucrări aparținând unui autor (op.cit.) sau la citarea, de mai multe ori, a unui anumit autor însă cu lucrări diferite (idem). Pentru facilitarea citării vom face uz de acronime sau expresii în limba latină conform exemplelor de mai jos:

⁶ Hursthouse Rosalind, Glen Pettigrove, *Virtue Ethics*, data documentului -18 iulie 2003, data ultimei revizuirii substanțiale a documentului -8 decembrie 2016, <https://plato.stanford.edu/entries/ethics-virtue/>, accesat la data de 24 octombrie 2021.

⁷ Legea învățământului superior nr. 199 din 3 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial nr. 614 din 5 iulie 2023, cu modificările și completările ulterioare.

⁸ Protocolul nr. 15 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, adoptat la Strasbourg la data de 14 iunie 2013, intrat în vigoare la 1 august 2021. România a ratificat Protocolul nr. 15 la data de 28 mai 2015.

⁹ Hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, la data de 12 octombrie 2010, rămasă definitivă la 12 ianuarie 2011, cererile nr. 30767/05 și 33800/06.

¹⁰ Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în cauza *Egon Schempp împotriva Finanzamt München* la data de 12 iulie 2005, cauza C 403/03, având următorul cod ECLI: EU:C:2005:446.

- *Op. cit.* – se folosește pentru a cita o singură lucrare a unui autor; prima oară trimiterea se face în întregime, iar a doua oară se folosește *Op. cit.* [pagina/paginile]; autorul și lucrarea au mai fost menționate anterior, dar până la referința bibliografică de față au fost intercalate alte lucrări ale unuia sau mai multor autori, dar nici o altă lucrare a aceluiași autor

- *Loc. cit.* – se folosește pentru a substitui datele de apariție, atunci când lucrarea a mai fost citată, dar între cele 2 referințe bibliografice sunt intercalate atât lucrări ale altor autori, cât și 1 sau mai multe lucrări ale aceluiași autor

- *Idem* – se folosește în cazul în care autorul este același ca în nota precedentă, dar este citat cu altă lucrare; *Idem* substituie numele autorului: *Idem*, [numele lucrării], [pagina/paginile]

- *Apud* – se folosește atunci când se citează un autor, deși nu a fost studiat în mod direct și s-a preluat o idee sau un citat din articolul respectiv, citind-o sau citindu-l în lucrarea altui autor. În această situație, lucrarea din poziția 1 va fi cea a autorului la care s-a avut acces prin studierea lucrării care este menționată după *Apud* = citat după sau prin intermediul... (ordinea cronologică)

- *cf.* = confer (compară) – indică referințe bibliografice adiacente

-*e.g.* = exempli gratia (de exemplu) – introduce un exemplu în text

-*et al.* = *et alii* (și ceilalți) – se folosește pentru a evita menționarea unui șir lung de nume, atunci când o lucrare are mai mult de trei autori

-*ibid.* = *ibidem* (în același loc) – înlocuiește o trimitere bibliografică completă indicată anterior; în cazul în care noua referință diferă doar prin pagină, aceasta din urmă va fi indicată după expresia *ibidem* (*ibidem*, p. 300)

-*id.* = *idem* (același) – înlocuiește doar numele autorului, toate celelalte informații trebuie să fie menționate în trimiterea bibliografică

-*in* (în) – introduce o lucrare colectivă în care se găsește un studiu citat

-*infra* (mai jos) – în text sau în note, trimite la o parte a textului ce urmează

-*s. a.* = *sine anno* (fără an) – specificare necesară atunci când lucrarea nu este datată

-*sic* (aşa) - semnaleză în text, de obicei într-un citat, un pasaj anume (uneori o eroare, un pasaj asupra căruia se exprimă o opinie etc.)

sqq.=*sequentesque* (și următoarele, și cele ce urmează) – indică o trimitere către paginile următoare succesive (p. 300 *sqq.*)

-*supra* (mai sus) - în text sau în note, trimite la o parte a textului ce precede indicația.

Conform: Nicolae Voiculescu, Scriere academică – Suport de curs, nepublicat pp. 16-17.

Reguli privind evidențierea trimitelor din text prin întocmirea Bibliografiei sau a Referințelor

*Observație : atât Bibliografia cât și Referințele îmbracă forma unei *liste de lucrări care apare la finalul lucrării de cercetare*. Diferența constă în faptul că Bibliografia va ilustra toate lucrările folosite efectiv în conținutul lucrării de cercetare prin faptul că au fost extrase idei și citate în timp ce în Referințe pot apărea lucrări care nu au fost utilizate efectiv prin extragerea de idei și citate dar care au legătură cu subiectul abordat în lucrarea de cercetare.

Lista de lucrări alcătuind Bibliografie trebuie să fie elaborată conform următoarelor reguli:

-fiecare lucrare utilizată efectiv în elaborarea lucrării de cercetare va fi identificată prin indicarea numelui și prenumelui autorului, titlului lucrării citate, volumului în care aceasta a fost publicată (dacă este cazul), editura, locul, anul apariției – în cazul cărților sau numărul/volumul și data apariției în cazul unui periodic; numărul de pagină se indică în cazul în care se citează articole sau studii publicate în volum;

-**în cazul în care sunt utilizate lucrări elaborate într-o limbă străină, citarea se va face în limba de origine;** în cazul în care lucrarea citată este o traducere, se precizează numele traducătorului și ediția românească folosită;

OBS: Pentru citarea unor lucrări redactate în limba engleză, veți observa că, în sistemul american sunt aplicate regulile APA (Asociației Psihologilor din America). Specificul acestui tip de citare este că sunt folosite paranteze rotunde (...) pentru indicarea datelor despre autor și operă :

Formatul general ale citării în text este: (Numele de familie pentru autor sau autori, anul publicării, pagina sau paginile citate). De exemplu: (Voiculescu, 2017, p.9).

-Pentru sistemul de citare european, se recomandă menținerea notelor de subsol.

-lucrările din listă vor fi evidențiate în ordine alfabetică *după numele și prenumele autorului lucrării citate*;

-titlurile cărților și a publicațiilor periodice se evidențiază cu font italic; tot cu font italic se vor evidenția și expresiile latine cuprinse în conținutul titlurilor;

-titlurile articolelor/capitolelor din colecțiile de studii/volume se evidențiază cu ghilimele.

(Nicolae Voiculescu, Scriere academică – Suport de curs, nepublicat pp. 17-18).

Observații privind uzul etic al tehnologiilor IA în cercetarea științifică

Lato sensu, din cercetarea empirică asupra modului în care individul poate utiliza în cercetarea științifică formele de inteligență artificială, rezultă că putem distinge între două tipologii majore:

-formele de inteligență artificială de asistare a autorului (includem în această categorie aplicații destinate a facilita *activitățile precursore procesului creator* - de exemplu, documentarea sau *activitățile ulterioare procesului creator* -de exemplu, traducerea textului, corectarea/rafinarea frazării, exprimării). În această categorie putem include aplicații precum Deepl, Grammarly, etc.

-formele de inteligență artificială generativă de conținut – al cărei specific constă în faptul că factorul uman poate solicita IA producerea unui text în baza unor repere conceptuale/tematice de interes pentru cercetarea sa. Rezultatul final constă în aceea că formele de IA vor genera conținut în baza solicitării individului, fără alte intervenții din partea acestuia din urmă și fără ca individul să își angajeze abilitățile creatoare rezultate din atributele naturale înnăscute precum conștiința sau demnitatea umană. Pot fi calificate drept forme de AI generativă de conținut : ChatGPT, Copilot, Gemini.

Dileme etice legate de invocarea plagiatului în contextul uzului IA în cercetarea științifică

Argumente în temeiul cărora uzul IA în cercetarea științifică poate fi calificat drept încălcarea normelor de etică și morală în cercetarea științifică (plagiat)

-uzul IA generativă poate conduce la **reducerea implicării factorului uman, acesta preluând conținutul creat de IA fără inserarea unui input personal și fără personalizarea ideilor din text**. La fel, recursul la IA generativă poate scădea vigilența umană și determina situații în care individul nu inserează referințele pentru a indica în mod transparent și clar care sunt ideile preluate din opera altor autori. Aceste situații încalcă buna conduită în cercetarea științifică.

-dacă IA generativă este utilizată de **factorul uman cu intenția prestabilită de a prezenta conținutul creat de IA ca fiind creația sa personală**, atunci sunt încălcate standardele cercetării etice.

-în cazul utilizării unui text generat de IA fără aducerea unei contribuții personale substanțiale și fără menționarea sursei respectivului conținut, **factorul uman nu își angajează abilitățile naturale (conștiință, demnitate, gândire critică, inovație, empatie) care îl fac să fie eminentamente distinct de sistemele IA și atunci este susceptibil să își piardă statutul de autor** -care, potrivit legii și standardelor etice, este apanajul ființei umane.

Argumente în temeiul cărora uzul IA în cercetarea științifică nu poate fi calificat drept încălcarea normelor de etică și morală în cercetarea științifică (plagiat)

-în înțelesul actelor normative în vigoare, plagiatul presupune însușirea ideilor unui alt autor și prezentarea acestora ca fiind propria creație intelectuală. Totuși, în cazul conținutului generat de AI, nu putem vorbi despre o "opera" care emană de la un "autor" pentru faptul că sistemele IA nu dețin atributele esențiale pentru a beneficia de o conștiință proprie care să producă inovație în mod autonom. Sistemele IA sunt setate de ființele umane și determină conținut în baza unor predeterminări, raționamente umane.

-calitatea conținutului generat de IA este variată în funcție de designul și modul de proiectare a formei de IA generativă la care ne referim. Dacă factorul uman recurge la o aplicație de IA generativă performantă care poate filtra și diversifica în mod performant (inedit și unic) informațiile la care are access, atunci rezultatul poate fi un text original.

-dacă factorul uman utilizează IA (fie aceasta și IA generativă!) în mod responsabil
-de exemplu doar cu scopul de a-și rafina/reformula exprimarea însă aparatul critic al lucrării este produsul gândirii și imaginației sale (ne referim în acest caz la ipotezele de cercetare, la firul roșu al cercetării, interpretarea datelor, avansarea de concluzii și de rezultate pe baza propriilor raționamente) – atunci pot fi asigurate premisele cercetării științifice etice.

-inexistența unor norme (internaționale sau naționale) clare în materia interzicerii uzului IA (generativ sau de asistare) în cercetarea științifică lasă la latitudinea moralei individuale (a autorului) aprecierea existenței/inexistenței plagiatului. Este adevărat că standardele dezvoltate de editurile internaționale de prestigiu (ELSEVIER) pot să estompeze libertatea de apreciere a individului și să îi ghideze evaluările morale asupra uzului IA.

Reguli de bază care ghidează uzul etic al IA în cercetarea științifică:

Onestitatea privind aportul IA în procesul de redactare. Autorii ar trebui să specifice: ce instrumente IA au folosit, în ce măsură și în care etape ale procesului creativ

Asumarea responsabilității finale asupra creației științifice de către factorul uman. Autorii trebuie să verifice corectitudinea datelor utilizate

Respectarea originalității și evitarea plagiatului. Dat fiind faptul că IA poate regenera fragmente similare cu texte existente, uzul etic presupune :verificarea originalității conținutului; parafrizare și contextualizare adecvată.

VII. Planul scrierii academice

PRIMUL PAS:
identificarea
preferințelor
autorului legate de o
anumită
disciplină/subiect și
explorarea lor.

Primul pas în redactarea unei lucrări de cercetare științifică este anterior angajării autorului față de obiectivul producerii respectivei lucrări. În acest sens, înainte de orice demers de cercetare științifică, autorul va trebui să își analizeze propria predilecție pentru o anumită materie sau subiect și să exerseze prin publicarea unor mici lucrări (precum eseuri, articole) în acel domeniu.

De exemplu, în perspectiva elaborării lucrării de licență, studentul trebuie să își facă o auto-analiză și să identifice disciplina de studiu care i-a plăcut cel mai mult și, eventual, unele teme/subteme din cadrul acelei discipline. Se recomandă exersarea redactării unor comunicări științifice de scurte dimensiuni (posibil a fi prezentate în cadrul sesiunilor de comunicări științifice a studenților) pentru a valida/invalida interesul studentului pentru respectiva disciplină/temă.

AL DOILEA
PAS: alegerea
temei :
APANAJUL
AUTORULUI!

Alegerea temei lucrării de cercetare cea mai importantă etapă în scrierea lucrării și trebuie să **aparțină în integralitate autorului!** Sigur că alegerea temei ne conduce cu gândul la faptul că, în mod implicit, autorul lucrării de cercetare științifică își va alege și profesorul coordonator ÎNSĂ, acesta din urmă NU îi poate impune studentului-autor în mod unilateral tema. Dialogul student-profesor va avea rol de ghidare și informare, urmând ca alegerea finală să aparțină studentului.

Alegerea liberă a temei este una din premisele fundamentale ale unei lucrări științifice reușite dat fiind faptul că exprimă atașamentul autorului față de subiectul tratat.

Pentru a garanta caracterul științific al lucrării, alegerea temei trebuie să țină cont de unele cerințe minimale (pe care în prealabil profesorul coordonator le va expune studentului în vederea exercitării de către acesta din urmă a unei alegeri informate):

- ✚ tema lucrării va avea un grad redus de generalitate, fiind bine delimitată și orientată către un subiect specific (de exemplu, nu se recomandă opțiunea pentru o temă de licență care implică o cercetare exhaustivă precum : ”drepturile omului”, ”dreptul civil ca ramură a dreptului privat”; ÎNSĂ, se poate opta pentru o temă specifică, care permite autorului să dezvolte o argumentație logică, științifică privitoare la subiectul ales : ”drepturi și garanții stabilite în Convenția ONU privind drepturile copilului”)
- ✚ tema lucrării va reflecta interesul de cercetare al studentului-autor
- ✚ tema lucrării trebuie să aibă relevanță practică astfel încât să consolideze cunoștințele dar și abilitățile practice ale absolventului, facilitând inserarea pe piața muncii ulterior susținerii examenului de licență/disertație/doctorat
- ✚ tema lucrării trebuie să evoce un anumit nivel de noutate astfel încât să permită inovații din partea autorului și să suscite interes pentru publicul larg
- ✚ tema lucrării trebuie să fie ofertantă din punctul de vedere al *metodologiei de cercetare* ce poate fi aplicată în demersul elaborării lucrării și din punctul de vedere al *accesului la materiale de documentare* (atenție: este posibil ca o temă care comportă un înalt grad de noutate să nu beneficieze de o abordare doctrinară extinsă iar autorul să se afle în dificultate cu privire la procurarea materialelor de studiu)
- ✚ tema lucrării trebuie să reflecte două caracteristici : (1) *internaționalitatea* – relevanța subiectului ales pentru comunitatea științifică internațională și (2) *transdisciplinaritatea* – în temeiul căreia, autorul poate realiza conexiuni cu alte discipline de studiu, obținând rezultate științifice inovatoare.

AL TREILEA PAS: **DOCUMENTAREA!**

Ulterior alegerii temei, studentul autor va începe un proces de documentare care cuprinde două etape :

- (1) identificarea materialelor de studiu relevante pentru tema lucrării de cercetare (materialele de studiu pot consta în : tratate, cursuri universitare, reviste de specialitate, articole, studii, site-uri de specialitate, legislație relevantă internă și/sau internațională) și
- (2) parcursarea materialelor de studiu obținute în scopul identificării principalelor problematice care vor fi dezvoltate în conținutul lucrării de cercetare.

Studentul autor poate utiliza în documentare:

- surse doctrinare tradiționale: de exemplu, tratate, cursuri, monografii, articole din reviste de specialitate.
- surse internet: de exemplu, baze de date doctrinare internaționale în format open access (ssrn, DOAJ) sau baze de date jurisprudențiale (HUDOC, curia).

INDIFERENT DE SURSELE DE DOCUMENTARE UTILIZATE, TREBUIE SĂ SE RESPECTE REGULILE DE ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ PREZENTATE ANTERIOR!

AL PATRULEA PAS: vor fi identificate aspectele teoretice și practice care urmează a fi dezvoltate în lucrarea de cercetare și vor fi sistematizate în capitole, subcapitole, secțiuni, subsecțiuni ș.a.

AL CINCILEA PAS:
**limbaj+stil de redactare
corespunzătoare
mediului academic**

Stilul utilizat trebuie să permită o formulare corectă din punct de vedere *științific* și *gramatical*.

Cu respectarea limitelor impuse de rigoarea și corectitudinea academică și gramaticală, limbajul utilizat de autor trebuie să exprime *modul original de raportare la subiectul analizat* cât și *opiniile autorului vizavi de temă*.

Exprimarea punctului de vedere personal va fi evidențiată în text prin utilizarea persoanei I plural –NOI semnificând *pluralului autorului*; formulările care marchează exprimarea punctului de vedere personal pot fi realizate sub forma : ”în opinia noastră”, ”din punctul nostru de vedere” etc.

Scrierea lucrării de cercetare se va face în limba română, prin respectarea semnelor distinctive ale acesteia (diacriticele) chiar dacă, în activitatea de documentare, vor fi utilizate lucrări redactate în limbi străine.

OBSERVAȚIE : se recomandă evitarea preluării din limba engleză a unor cuvinte își transpunerea acestora în mod aleatoriu și greșit în limba română : de exemplu, se folosește “*a aplica*” (< engl. *to apply*) cu sensul englezesc “a candida” sau cuvântul *atașament*“(< engl. “*attachment*“) cu sensul englezesc de “anexă”. (pentru detalii suplimentare a se vedea Cristina Andrei, *Despre neologisme în general și anglicisme în particular*, text postat la data de 1 februarie 2014, site-ul : <http://englishromanian.ro/blog/2014/02/01/uz-si-abuz-neologisme-anglicisme-americanisme/>, accesat la data de 24 octombrie 2021).

VIII. Elementele de structură ale lucrării de cercetare (referat, lucrare de licență, lucrare de disertație)

1.Pagina de gardă – va cuprinde : antetul instituției (alinie centrată în partea de sus a paginii, font 12); denumirea tipului de lucrare (alinie centrată, font 16, majuscule); gradul didactic, titlul științific, numele complet al coordonatorului științific (alinie stânga, font 12); numele complet al absolventului (alinie dreapta, font 12); localitatea și anul (în partea de jos a paginii, pe ultimele 2 rânduri, font 12);

2.Pagina de titlu – va cuprinde : antetul instituției (alinie centrată în partea de sus a paginii, font 12); titlul lucrării (alinie centrată, font 16, majuscule); gradul didactic, titlul științific, numele complet al coordonatorului științific (alinie stânga, font 12); numele complet al absolventului (alinie dreapta, font 12); localitatea și anul (în partea de jos a paginii, pe ultimele 2 rânduri, font 12);

3.Pagina cuprinzând lista abrevierilor utilizate în lucrare (dacă este cazul)- va cuprinde, în ordine alfabetică, abrevierile utilizate în conținutul lucrării și explicația *in extenso* a acestora,

4.Pagina cuprinzând lista figurilor și tabelelor utilizate în lucrare (dacă este cazul) – va cuprinde titlul figurilor și tabelelor utilizate în lucrare

5.Pagina de cuprins – este alcătuită din titlurile de capitole, subcapitole, secțiuni și subsecțiuni utilizate în lucrare precum și pagina corespunzătoare acestora

6.Textul principal (introducere, conținut, concluzii)

7.Bibliografia

8.Anexe (dacă este cazul).

Observație : toate elementele de structură precum și conținutul acestora vor fi redactate cu font Times New Roman.

Conform: Ghidului pentru scrierea academică a Academiei Naționale de Informații Mihai Viteazul, p. 8.

Deși lucrările de cercetare împărtășesc aceleași elemente de structură, ele vor fi particularizate în funcție de :

abordarea raportului inovare-informare

scopul lucrării

întinderea și complexitatea lucrării (numărul de pagini și tezele exprimate).

Nivelul pregătirii	Abordarea preponderentă	Scopul academic
Licență aprox. 50-80 pagini	Reproductivă (80% din lucrare va reprezenta documentare și 20% inovare)	Corectitudinea informațiilor prezentate (cu unele elemente de analiză)
Master aprox. 35-50 pagini	Analitică (60% din lucrare va reprezenta documentare și 40% inovare)	„Originalitate simplă”, care poate să includă reformularea materialului sau prezentarea informațiilor într-o altă modalitate
Doctorat ≥200 pagini	Speculativă (40% din lucrare va reprezenta documentare și 60% inovare)	„Originalitate creativă”: abordare inedită/cunoștințe noi; progresul cunoașterii
Postuniversitară ≥200 pagini	Aplicată (20% din lucrare va reprezenta documentare și 80% dimensiune aplicativă)	Creșterea gradului de autonomie în abordarea unor tematici specifice preponderent domeniului profesional.

Adaptare după Ghidul pentru scrierea academică a Academiei Naționale de Informații Mihai Viteazul, p. 4.

IX. Textul principal (introducere, conținut, concluzii)

Introducerea va conține următoarele elemente :

- justificarea alegerii temei;
- actualitatea și importanța temei alese;
- obiectivul științific (ceea ce se urmărește a se demonstra)
- metodele de cercetare/metodologia cercetării științifice (metodele de cercetare indică modul în care este structurată informația);

Exemple:

- *metoda dreptului istoric* va fi aplicată dacă se inserează o secțiune în care prezentați un *istoric al reglementărilor* în materia abordată;
- metoda de cercetare logico-deductivă* va fi aplicată dacă informația din lucrare este structurată pornind de la date generale (de exemplu, definiții, istoric) ajungând, în cele din urmă, la date particulare (de exemplu, modul de soluționare a unei spețe de către o instanță internațională/regională);
- metoda de cercetare logico-inductivă* va fi aplicată dacă informația din lucrare este structurată pornind de la date particulare (o speță, un studiu de caz) ajungând la date generale (definiție);
- metoda dreptului comparat* va fi aplicată în cazul în care subiectul ales este examinat prin raportare la două /mai multe sisteme de drept diferite (de exemplu, în sistemul național și sistemul de drept francez, anglo-saxon, etc. sau în sistemul de drept internațional, regional (european, asiatic, african, inter-american), național;
- *metoda hermeneutică (hermeneutica=teoria interpretării)* va fi aplicată dacă sunt exprimate analize personale, critici, observații, puncte de vedere asupra temei alese.

În cadrul lucrării se pot aplica concomitent mai multe metode de cercetare, exceptând metoda logică deductivă și metoda logică inductivă care nu se pot cumula în același referat pentru că acest aspect ar însemna o contradicție a autorului în modul de structurare a informației.

Conținutul va conține următoarele elemente :

- Capitole
- Subcapitole
- Secțiuni
- Subsecțiuni.

Elementele conținutului vor fi conectate prin "firul roșu al cercetării" astfel încât obiectivul cercetării științifice exprimat în introducere să fie demonstrat și verificat.

Deci, capitolele, subcapitolele, secțiunile și subsecțiunile trebuie să fie conectate prin idei logice care să fie convergente către demonstrarea obiectivul cercetării precum și a celorlalte premise ale cercetării precizate în introducere.

Această parte a lucrării reflectă gradul în care studentul stăpânește abilitățile argumentative, de expunere logică, de filtrare și selectare a informației relevante, de gândire critică, de elaborare și redactare a unui text de cercetare științifică.

Concluziile :

Având în vedere specificul juridic al lucrării de licență, capitolul concluziilor va cuprinde și elemente de "propuneri de lege ferenda" (propuneri de îmbunătățire a legislației). Propunerile vor fi formulate în funcție de rezultatele obținute în secțiunile anterioare ale lucrării.

Concluziile rezumă rezultatele cercetării, argumentația din corpul lucrării, modul în care teza inițială ce a definit subiectul a fost confirmată sau nu în cuprinsul lucrării, contextul procesului de analiză desfășurat și subliniază importanța soluțiilor obținute în raport cu actualitatea temei de cercetare studiate. Este partea lucrării în care se subliniază importanța și noutatea descoperirilor intelectuale la care a dus tratarea subiectului.

Conform : Nicolae Voiculescu, Scriere academică – Suport de curs, nepublicat p.26.